

Motion till riksdagen 2011/12:U274

av **Annika Lillemets m.fl. (MP)**

Amerikansk respekt för whistleblowers

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i dialogen med USA betona vikten av att USA följer folkrätten och respekterar även s.k. whistleblowers mänskliga rättigheter.

Bakgrund

Den 23-årige Bradley Manning sitter fängslad på en marinbas i Kansas och väntar på att ställas inför krigsrätt. Han greps i Irak, där han tjänstgjorde som menig underrättelseanalytiker, i maj 2010, efter att Wikileaks publicerat videon Collateral Murder. Filmen visar hur amerikanska helikopterburna soldater sköt ihjäl en grupp oskyldiga civila i en förort till Bagdad 2007. Två av dessa var journalister från Reuters. Därtill skadades två barn i attacken.

Manning åtalades ett par månader senare för att ha laddat ner och vidarebefordrat bland annat denna sekretessbelagda video, och annan dokumentation av incidenter i Irak och Afghanistan, till Wikileaks. Han misstänks därtill ha läckt hundratusentals diplomatrapporter. Åtalet har senare utökats med 22 nya punkter, däribland medhjälp till fienden, ett brott som kan ge dödsstraff. Åklagarna har dock uppgett att de avser att nöja sig med att begära livstids fängelse.

Manning hölls fängslad i en isoleringscell i ett militärfängelse på marinbåsbasen Quantico i Virginia i nästan ett år, enligt flerstämmiga uppgifter under tortyrliknande omständigheter. Efter omfattande protester från många organisationer och enskilda flyttades han till en mindre hårdbevakad militärbas, Fort Leavenworth, i Kansas. Enligt bland andra Amnesty International är den behandling Manning tvingats utstå på Quantico ett brott mot internationella konventioner om human behandling av icke dömda fångar.

Fel! Okänt namn på

Så kallade whistleblowers spelar en ovärderlig roll i öppna, demokratiska rättssamhällen. Det är nödvändigt att personer som har mod och integritet att avslöja missförhållanden de får kännedom om kan göra det utan att råka illa ut. Den som avslöjar brott ska inte bli ett brottsoffer. Betydelsen av whistleblowers för ett öppet och transparent samhälle lyftes senast fram i Europarådets resolutionsutkast (draft resolution) Abuse of state secrecy and national security: obstacles to parliamentary and judicial scrutiny of human rights violations från den 7 september i år. I utlåtandet framhålls bland annat att sekretessbeläggningen av den ovan nämnda videofilmen från döds skjutningarna i Bagdad, som Bradley Manning anklagas för att ha läckt, är ett exempel på en illegitim sekretessbeläggning. Europarådet skriver vidare att enligt de anklagelser som riktas mot Manning står vi i tacksamhetsskuld till honom för att ha publicerat denna videofilm, liksom många ambassadrappporter som har stort allmänintresse.

Att Wikileaks försetts med material till sina största och mest uppskakande avslöjanden om amerikanska soldaters dödande av oskyldiga människor i Irak och om USA-ambassadernas internationella dubbelspel har stor betydelse. Det underlättar och möjliggör utredningar av krigsförbrytelser och att de ansvariga kan ställas till svars. Därtill kan ökad öppenhet ha en förebyggande effekt.

Publicistklubben skriver, som stöd till uppropet för Bradley Mannings rättigheter, att ”kampen för Mannings rättigheter är viktig att föra inte minst i Sverige. En stark svensk opinion för Mannings sak gynnar både yttrandefriheten, Wikileaks och andra öppna källor på sikt”.

Bradley Manning har redan, innan hans sak prövats i en rättegång, fått betala ett mycket högt pris och riskerar sin framtid, sin frihet och till och med sitt liv. Den amerikanska statens hårda agerande mot Manning står i skriande kontrast till president Obamas Open Government Plan. USA:s president Barack Obama hävdar på Vita Husets webbplats den 20 september i år att vi ska arbeta för att reformera och utöka skyddet för whistleblowers som avslöjar statligt slöseri, bedrägeri och statliga övergrepp: *”We’ll work to reform and expand protections for whistleblowers who expose government waste, fraud and abuse.”*

Hur Bradley Manning behandlas av de amerikanska myndigheterna framöver har stor betydelse inte bara för honom själv utan för oss alla. De nationella och internationella protesterna mot de amerikanska myndigheternas behandling av Bradley Manning har växt sig allt starkare. Även Sveriges regering och riksdag måste stå upp för att stärka rätten att slå larm om missförhållanden.

I en dokumentär på SVT har det visats hur den amerikanska regeringen efter den 11 september började tänja folkrätten till oigenkännlighet i kampen mot terrorismen samt att röster hörs för att återgå till ”normala” förhållanden. Att en demokratisk stat som USA avlägsnar sig från de gemensamma regelverk vi alla åtagit oss att försvara, leder till en allmänt försvagad folkrätt och är därför inte acceptabelt. Det leder till en försämrad säkerhet i hela världen.

Därför bör riksdagen uppmana regeringen att i dialogen med USA framföra att vi som nation anser att det är av yttersta vikt att USA, med dess bety-

Fel! Okänt namn på

dande roll i världen, följer folkrätten och respekterar även whistleblowers
mänskliga rättigheter.

Stockholm den 3 oktober 2011

Annika Lillemets (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Magnus Ehrencrona (MP)

Jan Lindholm (MP)

Valter Mutz (MP)

Maria Ferm (MP)